

В статті також указано о необходимости поиска эффективных методов управления рисками, которые существуют в сфере строительства, обоснована актуальность исследования в связи с новыми рисками, возникающими при осуществлении строительства.

Статья включает информацию о рисках, присущих строительству, видах страхования, что используются. Исследуется вопрос о соотношении договора строительного подряда и договора страхования объекта строительства (комплекса работ), что имеет теоретическое и практическое значение.

Ключевые слова: договор строительного подряда, страхование, риски, условия договора, объект строительства.

Summary

Nedoshovenko A. Insurance of the construction site (construction works) as a Construction Agreement Provision.

The article examines one of the terms of the building contract. Was made an analysis of the current legislation and problems which arise while researching insurance of the construction project (complex of works).

The article calls for a finding of effective methods of construction risks management and reasons the urgency of research due to new risks arising during construction.

The article consists of information about risks which are inherent to construction, types of insurance which are used and examine of the relationship between the building contract and the contract of construction project (complex of works) insurance that has theoretical and practical importance.

Key words: construction agreement, insurance, risks, agreement provisions, construction site.

УДК 342.951:654.19

Є. Ю. САВЧУК

Єлизавета Юрївна Савчук, студентка магістратури Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

В умовах ринкової економіки особливої гостроти набуває питання про ступінь втручання держави в цивільний оборот. Для розвинутої ринкової економіки характерно дотримання балансу між принципами вільного підприємництва та інтересами суспільства і держави. Встановлення такого балансу на українському ринку телекомунікацій і зв'язку сьогодні неможливо без здійснення заходів щодо вдосконалення правового регулювання цього ринку. У цьому сенсі, як можна бачити, розробка державної телекомунікаційної політики, що відповідає потребам і інтересам демократизації українського суспільства, є вкрай актуальною в практичному відношенні проблемою. У зв'язку з цим вважаємо формування й реалізацію демократично орієнтованої, що відповідає історичним викликам, державної телекомунікаційної політики складним, відкритим політичним процесом, який потребує як предметного дослідження, так і створення відомої нормативно-теоретичної моделі.

Питання управління у сфері телекомунікацій досліджуються О. Барановим, О. Скибуном, О. Тер-Степаняном. Роботи О. Баєва, Д. Горобченка, Є. Іванова, Р. Мельник, Ю. Мельникової, Л. Чумака, А. Шумського, А. Щуровської також присвячено розкриттю та вивченню проблем, що виникають при державному регулюванні у сфері телекомунікацій.

Нині ключовою проблемою вдосконалення правового регулювання телекомунікаційної політики є вироблення єдиної і несуперечливої концепції розвитку законодавства у даній галузі.

Метою даної статті є аналіз правового регулювання управління в сфері телекомунікацій.

Правове регулювання є найважливішим інструментом реалізації державної політики в телекомунікаційній галузі України. У зв'язку з цим необхідно назвати три важливі обставини, які слід враховувати при визначенні цілей державної політики в даній сфері. По-перше, зв'язок є інфраструктурою для управління державою, для забезпечення її безпеки і обороноздатності. Тому найважливішим завданням є збереження чіткості й безперервності функціонування галузі.

По-друге, в сучасному світі широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах життя і діяльності людства зумовлюють їх провідну роль у розвитку сучасного суспільства, забезпеченні динамічності економічного зростання, підвищенням конкурентоспроможності України.

По-третє, одним із першочергових є завдання усунення цифрової нерівності і забезпечення громадян нашої країни, незалежно від місця їх проживання, можливістю доступу до найширшого спектру якісних інформаційно-комунікаційних послуг. У зв'язку з вищевикладеним, а також беручи до уваги, що зв'язок знаходиться на передньому краї процесів модернізації, технічного і технологічного оновлення, Верховна Рада України веде активну законопроектну роботу. Найчастіше чинне законодавство не може бути застосоване до нових відносин, що виникають у сфері послуг зв'язку, а в ряді випадків гальмує розвиток галузі в цілому. Тому питання вдосконалення правового регулювання динамічного вітчизняного телекомунікаційного ринку залишаються в центрі уваги українських парламентаріїв.

Україна на сучасному етапі розвитку являє собою суспільство перехідного типу, яке характеризується формуванням та розвитком нової ери – інформаційної. Світоглядною базою цього складного процесу, на нашу думку, є історичні аспекти минулого, які містять правові передумови становлення інформаційного суспільства та розвитку інституту державної інформаційної політики¹.

Історія допомагає зрозуміти причини виникнення вказаного інституту, з'ясувати тенденції його розвитку та необхідність існування в умовах сьогодення. Йдеться про минуле, з якого почала будуватися державна інформаційна політика з урахуванням особливостей, що склалися історично. Таким чином, підтримуємо позицію Ю. І. Крегула, який обґрунтував та довів необхідність віднесення до методологічних аспектів дослідження історичного аспекту виникнення, розвитку та вирішення відповідної наукової проблеми².

Зауважимо, що державна інформаційна політика знаходиться в корелятивному зв'язку з інформаційним правом. Вона є поняттям ширшим за інформаційне право. Це пояснюється тим, що державна інформаційна політика включає в себе як самі норми інформаційного права, так і діяльність щодо їх формування, реалізації та контролю за їх реалізацією. Визначення терміна «інформаційне право» розроблялось різними науковцями. Так, В. О. Копилов розглядає інформаційне право як комплексну галузь права, що являє собою систему соціальних норм і відносин (які охороняються державою), що виникають в інформаційній галузі (інформаційних відносин) – галузі виробництва, перетворення та споживання інформації³.

На нашу думку, державна інформаційна політика України з'явилась першою, ніж інформаційне право. Підстави стверджувати це дають нам факти, які говорять про формування в різні часові проміжки інформаційних відносин в її складових. Так, наприклад, розвиток книговидавництва, преси, телебачення спричинили прийняття відповідних правових норм, покликаних врегулювати відносин в цих сферах. Вказане і стало однією з причин виділення з-поміж суспільних відносин окремого їх виду – інформаційних відносин та формування державної інформаційної політики України для впливу держави на інформаційну сферу.

Вважаємо, що державна інформаційна політика стала підґрунтям для формування інформаційного права України, яке в свою чергу буде позитивно впливати на ефективність здійснення державної інформаційної політики.

Разом із тим вважаємо за необхідне зазначити, що інститут державної інформаційної політики, на нашу думку, складається з двох основних складових частин. Перша – це норми права, які врегульовують відносини фізичних, юридичних осіб між собою та державними органами, що здійснюють державне управління в інформаційній сфері України. Друга – це норми, якими безпосередньо врегульовується діяльність державних органів щодо здійснення ними владного впливу в інформаційній сфері України. Аналіз процесу становлення та розвитку інституту державної інформаційної політики допоможе з'ясувати динаміку змін пріоритетів в інформаційній сфері, переваги та недоліки цього складного багатогранного явища.

12 вересня 1991 р. Верховною Радою України було прийнято не менш важливий Закон України «Про правонаступництво», який визначив найвищий орган державної влади України; дію Конституції УРСР до моменту прийняття нової Конституції України; дію на території України законів Української РСР та інших актів, ухвалених Верховною Радою Української РСР, оскільки вони не суперечать Законам України, ухваленим після проголошення незалежності України; державний кордон та інші важливі положення державного устрою (життя)⁴.

Вищезазначений закон відіграв важливу роль при формуванні інституту державної інформаційної політики. Він врегулював важливі державні питання нової незалежної країни, а саме: визначав її державну територію, існування державних органів, питання майнових прав і обов'язків України, її громадянства тощо. Всі ці питання безпосередньо стосувались державної інформаційної політики, адже завдяки ним виокремлювались межі існування та дії останньої. Україна хоч і набула незалежності та самостійності, але тривалий час її законодавчою базою слугували нормативні акти УРСР та СРСР, що ускладнювало процес її цілковитої незалежності.

Користування радянською законодавчою базою так чи інакше (значно) відповідно впливало на життя вже незалежної України і тим самим негативно позначалося на суспільному житті. Підкреслимо, що радянська нормативна база враховувала інтереси союзу загалом, а не кожної країни окремо, що унеможливило створення індивідуального підходу і врахування інтересів суспільства кожної країни, яка входила до СРСР, окремо.

Першим значущим нормативно-правовим актом в інформаційній сфері вже незалежної України стало прийняття Закону України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р., який визначив загальні положення інформаційної діяльності. В цьому законі вперше було розкрито поняття державної інформаційної політики, визначено її основні напрями та способи. Це перший Закон, який безпосередньо заклав правові засади здійснення державної інформаційної політики України як окремого курсу держави.

Так, згідно з положеннями частини першої ст. 92 Конституції України виключно законами України визначаються засади використання зв'язку, а отже, й телекомунікацій, які за своїм змістом входять в обсяг визначення зв'язку. Відтак, засади використання телекомунікацій визначаються виключно законами України і всі підзаконні нормативно-правові акти цієї сфери мають їм відповідати. Тому, досліджуючи нормативно-правове регулювання сфери телекомунікацій загального користування, звернемо увагу насамперед на закони України.

Закріплені в Конституції України положення в сфері інформації стали важливими передумовами розвитку державної інформаційної політики, адже Конституція – це Основний Закон держави, що має найвищу

юридичну силу і всі подальші закони приймаються відповідно до неї і мають обов'язково бути такими, що не суперечать їй.

Крім зазначених положень щодо інформаційних відносин, Конституція України закріпила ряд важливих моментів стосовно повноважень державних органів, які також є вагомими у дослідженні передумов становлення інституту державної інформаційної політики. Серед них – положення ч. 5 ст. 85 Конституції України, що визначає: «До повноважень Верховної Ради України належить визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики»⁵. Таким чином, на нашу думку, Основний Закон визначив, до чієї компетенції належить формування курсу державної інформаційної політики України.

Суттєвим стало також положення, закріплене у ч. 1 ст. 116 Конституції України, де йдеться про повноваження Кабінету Міністрів (далі – КМ) України щодо забезпечення здійснення внутрішньої та зовнішньої політики України. З цього можна зробити висновок, що реалізацію державної інформаційної політики забезпечує Кабінет Міністрів України.

Таким чином, виходячи з положень Конституції України, вироблення курсу державної інформаційної політики належить до компетенції Верховної Ради України, а вже її втілення у життя – до компетенції Кабінету Міністрів України. Отже, Основний Закон держави закріпив найважливіші загальні положення для здійснення державної інформаційної політики.

Так, державне регулювання телекомунікаційної галузі в Україні відбувається на основі Закону України «Про телекомунікації»⁶ від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV, в якому існує окрема глава (III) присвячена цій проблемі, а також суміжна глава (II) під назвою «Державне управління». Однак слід зазначити, що детальної й чіткої схеми самого процесу управління та державного регулювання телекомунікаційної діяльності в Законі України «Про телекомунікації» та інших нормативно-правових актах в даній сфері не міститься.

Основний акцент в Законі було зроблено на статистиці телекомунікаційних правовідносин, в той же час їх динаміка та ієрархічна структура ринку взагалі не була врахована українським законодавцем. Так, основний набір термінів, що містяться у ст. 1 Закону, та його структура не відповідають рівню сучасних технологій, не розкривають технічні види й підвиди телекомунікаційного зв'язку, не дають вичерпного переліку телекомунікаційних послуг та послуг, що надаються в межах самої телекомунікаційної мережі й узагалі не регулюють сам процес передачі інформаційного продукту від виробника до користувача.

Закон України «Про радіочастотний ресурс України»⁷, який встановлює правову основу користування радіочастотним ресурсом України, визначає повноваження держави щодо умов користування радіочастотним ресурсом України, права, обов'язки й відповідальність органів державної влади, що здійснюють управління й регулювання в цій сфері, фізичних і юридичних осіб, які користуються та/або мають намір користуватися радіочастотним ресурсом України. Тобто, цей Закон регулює виключно питання сфери користування радіочастотним ресурсом України. Згідно зі ст. 1 цього Закону радіочастотний ресурс – це частина радіочастотного спектру, придатна для передавання та/або приймання електромагнітної енергії радіоелектронними засобами.

Правовий статус операторів, провайдерів телекомунікацій визначається згідно із Законом України «Про телекомунікації», постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2012 р. № 295 «Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг», Основних вимог до договору про надання телекомунікаційних послуг, затверджених Рішенням НКРЗІ України від 26 березня 2009 р. № 1420.

У визначенні поняття операторів і провайдерів телекомунікацій, що міститься у ст. 1 Закону України «Про телекомунікації», можна помітити відмінність у правовому становищі операторів і провайдерів телекомунікацій. Правовий статус останніх має певні обмеження порівняно з першими. Так, винятково оператор має право на: отримання ліцензії згідно із Законом України «Про телекомунікації»; отримання номерного ресурсу; присвоєння телефонних номерів споживачам у межах виділеного оператору номерного ресурсу та задіяння персональних номерів у порядку, встановленому національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації; з'єднання телекомунікаційних мереж, які знаходяться у власності оператора телекомунікацій або користувачів з телекомунікаційними мережами, що знаходяться у власності або користувачів інших операторів відповідно до Закону. Додатковим правом провайдера телекомунікації є право на підключення технічних засобів до телекомунікаційної мережі оператора згідно із законодавством.

Особливістю діяльності провайдера є те, що провайдер, згідно з ч. 4 ст. 38 Закону України «Про телекомунікації», здійснює діяльність на підставі договору з оператором телекомунікацій – резидентом України та копії ліцензії цього оператора на відповідний вид діяльності у випадках, передбачених законом.

Крім названих нормативно-правових актів, що встановлюють права та обов'язки операторів і провайдерів телекомунікацій, до них також, зокрема, належать: Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг, затверджені постановою КМ України від 11 квітня 2012 р. № 295, Порядок надання послуги національного роумінгу, затверджені Рішенням НКРЗІ 25 серпня 2011 р. № 429, Положення про якість телекомунікаційних послуг, затверджені Рішенням Національної комісії з питань регулювання зв'язку України 15 квітня 2010 р. № 174, Правила взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж загального користування, затверджені Рішенням Національної комісії з питань регулювання зв'язку України 8 грудня 2005 р. № 155.

Закон України «Про ліцензування господарської діяльності»⁸, який визначає види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, порядок їх ліцензування, встановлює державний контроль у сфері ліцензування, відповідальність суб'єктів господарювання та органів ліцензування за порушення законодавства у сфері ліцензування. А також певною мірою доповнює, розширює та поглиблює регулювання доступу

до здійснення діяльності у сфері телекомунікацій, визначене главою VIII Закону України «Про телекомунікації».

Господарська діяльність виробників/постачальників телекомунікаційного обладнання, окрім окремих статей Закону України «Про телекомунікації», також тією чи іншою мірою регулюється іншими нормативно-правовими актами, зокрема, Законом України «Про радіочастотний ресурс України», Рішенням НКРЗІ від 5 лютого 2009 р. № 1339 «Про затвердження Порядку реалізації в Україні радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв», Рішенням НКРЗІ від 27 жовтня 2006 р. № 426 «Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду за ринком телекомунікацій».

Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»⁹ визначає загальні засади функціонування платіжних систем та систем розрахунків в Україні, поняття і загальний порядок проведення переказу коштів у межах України, встановлює відповідальність суб'єктів переказу, а також загальний порядок здійснення нагляду за платіжними системами.

«План розвитку національного телерадіоінформаційного простору»¹⁰ є основою для прийняття Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення рішень щодо створення та розвитку каналів мовлення та телемереж, які передбачають використання радіочастотного ресурсу України, визначення конкурсних умов та оголошення конкурсів на отримання ліцензій на мовлення, визначення умов ліцензій на мовлення, яке ліцензується за реєстраційним принципом. Цей план визначає порядок розширення каналів, мереж мовлення, телемереж і багатоканальних телемереж. План розвитку переглядається не рідше одного разу на рік за результатами звіту Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.

План розвитку національного телерадіоінформаційного простору є нормативно-правовим документом, який розробляється Національною радою й затверджується її рішенням згідно з вимогами законодавства. На підставі Плану розвитку Національна рада приймає рішення про створення та розвиток каналів мовлення, мереж мовлення та телемереж, які передбачають використання радіочастотного ресурсу України, визначає конкурсні умови та оголошує конкурси на отримання ліцензій на мовлення, визначає умови ліцензій на мовлення, яке ліцензується за реєстраційним принципом.

Стаття 8 цього Закону регламентує, що контроль за дотриманням суб'єктами інформаційної діяльності законодавства про захист економічної конкуренції та недопущення ними недобросовісної конкуренції здійснюють згідно зі своїми повноваженнями органи Антимонопольного комітету України.

«Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації»¹¹ встановлює, що НКРЗІ є органом державного регулювання у сфері телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку. НКРЗІ має повноваження органу ліцензування, дозвільного органу, регуляторного органу та органу державного нагляду (контролю).

Важливими кодифікованими актами є Господарський, Цивільний, Кримінальний кодекси та Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Враховуючи наведене вище, можемо зазначити, що сферу телекомунікацій як об'єкт правового регулювання згідно з Конституцією України представлено:

- на вищому рівні правового регулювання – спеціальним Законом України «Про телекомунікації»;
- на допоміжному рівні правового регулювання – іншими законами України та підзаконними нормативно-правовими актами.

Отже, можемо зробити такі висновки. Аналіз становлення й функціонування інституту державної телекомунікаційної політики України показав основні моменти у його розвитку. На підставі дослідження нормативних актів та їх значущості для розвитку інституту державної телекомунікаційної політики визначено необхідність комплексного підходу до створення уніфікованого довгострокового нормативно-правового акта, де будуть визначені пріоритетні напрями телекомунікаційної сфери України.

¹ Іванов С. Г. Стратегічні напрями розвитку державного регулювання телекомунікаційної сфери в Україні / С. Г. Іванов // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2007. – № 1 (31). – С. 340–348.

² Крегул Ю. И. Организация выполнения наказов избирателей местными советами народных депутатов : дис. ... канд. юрид. наук / Ю. И. Крегул. – К., 1988. – 226 с.

³ Копылов В. А. Информационное право: учеб. / В. А. Копылов. – М. : Юрист, 2002. – 512 с.

⁴ Про правонаступництво України : Закон України від 12 вересня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 46. – Ст. 617.

⁵ Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

⁶ Про телекомунікації : Закон України від 18 листопада 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.

⁷ Про радіочастотний ресурс України : Закон України від 1 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 298.

⁸ Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 2 березня 2015 р. № 222-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 23. – Ст. 158.

⁹ Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2346-III : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua

¹⁰ Про затвердження Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору : рішення Нацради телерадіомовлення від 1 грудня 2010 р. № 1684 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 100.

¹¹ Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації // Офіційний вісник України. – 2011. – № 12. – С. 32.

Резюме

Савчук Є. Ю. Правове регулювання управління в сфері телекомунікацій.

У статті розглядаються особливості правового регулювання управління в сфері телекомунікацій. Виокремлено основні нормативно-правові акти, які регулюють розвиток сфери управління телекомунікаціями. На основі цього розгляду робиться висновок про необхідність створення уніфікованого довгострокового нормативно-правового акта у сфері телекомунікацій.

Ключові слова: телекомунікації, правове регулювання, правове регулювання управління в сфері телекомунікацій.

Резюме

Савчук Е. Ю. Правовое регулирование управления в сфере телекоммуникаций.

В статье рассматриваются особенности правового регулирования управления в сфере телекоммуникаций. Выделены основные нормативно-правовые акты, регулирующие развитие сферы управления телекоммуникациями. На основании этого делается вывод о необходимости создания унифицированного долгосрочного нормативно-правового акта в сфере телекоммуникаций.

Ключевые слова: телекоммуникации, правовое регулирование, правовое регулирование управления в сфере телекоммуникаций.

Summary

Savchuk I. Legal regulation of management in telecommunications.

The article discusses the features of the legal regulation of management in telecommunications. The basic regulations governing the development of telecommunications sphere of management. On the basis of this review concludes that the need for a unified long-term standard-setting instrument in the field of telecommunications.

Key words: telecommunications, legal regulation, legal control regulation in the telecommunications sector.

УДК 342.41

Д. В. СТОЛАЄВА

*Дар'я Володимирівна Столаєва, студентка
Інституту післядипломної освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИХ НОРМ

Сучасні політико-правові реалії ставлять на порядок денний питання внесення змін до Конституції. Водночас неефективна дієвість механізмів застосування норм Основного Закону суттєво стримує поступ українського суспільства на шляху подолання соціально-економічної кризи й формування ефективної демократичної системи управління.

Нині, процес удосконалення конституційно-процесуальних норм знаходить своє об'єктивне втілення в діяльності Верховної Ради України щодо вдосконалення чинного конституційного законодавства шляхом розвитку в нових законах України положень оновленого Основного Закону.

У сучасній українській науці конституційного права проблеми конституційно-процесуальних норм традиційно досліджуються в контексті проблем системи національного конституційного права. Серед таких досліджень найбільш значущими видаються праці О. О. Майданник, В. І. Орленка, В. Ф. Погорілка, В. Л. Федоренка, В. М. Шаповала, Н. К. Шаптали та ін.

Однак, на відміну від багатьох інших проблемних питань загальної теорії конституційного права, питання конституційно-процесуальних норм не отримали належної уваги правознавців ані за радянської доби, ані у пострадянський період. Як наслідок, до цього часу проблеми конституційно-процесуальних норм, як складових системи національного конституційного права, залишаються малодослідженими у юридичній науці, що свідчить про актуальність теми цієї статті.

Саме конституційно-процесуальні норми спрямовані на реалізацію істотного впливу на суспільний характер політико-правових змін. Вони мають сприяти гуманізації держави і права, утверджувати нові соціальні відносини, вдосконалювати законодавчий процес і формувати високу суспільну та індивідуальну свідомість загалом.

Відомо, що конституційне право України, як і будь-яка інша галузь національного права, є сукупністю конституційно-процесуальних норм, у яких встановлюються формально визначені обов'язкові правила поведінки учасників (сторін) конституційно-правових відносин.